

A társadalomkutatás módszerei I.

8. hét

Daróczi Gergely

Budapesti Corvinus Egyetem

2011. november 3.

- 1 Ismétlés: Zh kérdések
- 2 Egy kutatás eredményeinek ismertetése
- 3 A mintaválasztás
 - A mintaválasztás célja
- 4 A mintaválasztás
 - Alapfogalmak
 - A mintaválasztás lépései
 - Valószínűségi és nem-valószínűségi mintavétel
 - Nem-valószínűségi mintavételi eljárások
 - Valószínűségi mintavételi eljárások

- 1 Egy példán keresztül mutassa be, hogy mik a beavatkozásmentes vizsgálat előnyei az egyéb kutatási módszerekkel szemben. Pl.: Miért lehet érdemes bizonyos kutatási témák vizsgálatakor ahhoz folyamodni fókuszcsoport helyett?
- 2 Mutassa be a konceptualizálás folyamatát egy, a „*vidéki fiatalok médiafogyasztási szokásai*”-val foglalkozó kutatás példáján keresztül. Kezelje a feladatot a hozzárendelt pontszám alapján megfelelő komolysággal!
- 3 Mérési szintek:
 - nominális
 - ordinális
 - intervallum
 - arányskála
- 4 Ismertesse a postai kérdőív előnyeit a CATI módszerrel szemben!
- 5 Röviden vázoljon fel egy kutatási témát, amelyet online survey módszerrel vizsgálna!

- 1 *Évente hányszor és mennyiért mész el kirándulni?*
 - 1 1szer max. 100.000 Ftért
 - 2 2szer max. 300.000 Ftért
 - 3 legalább 6szor fél millió Ftért

- 2 *Mennyi pénzt szánna környezete energiatakarékossá tételére?*
 - 1 50e – 100e Ft
 - 2 100e – 500e Ft
 - 3 500e – Ft

1 *Miért kezdett el dohányozni?*

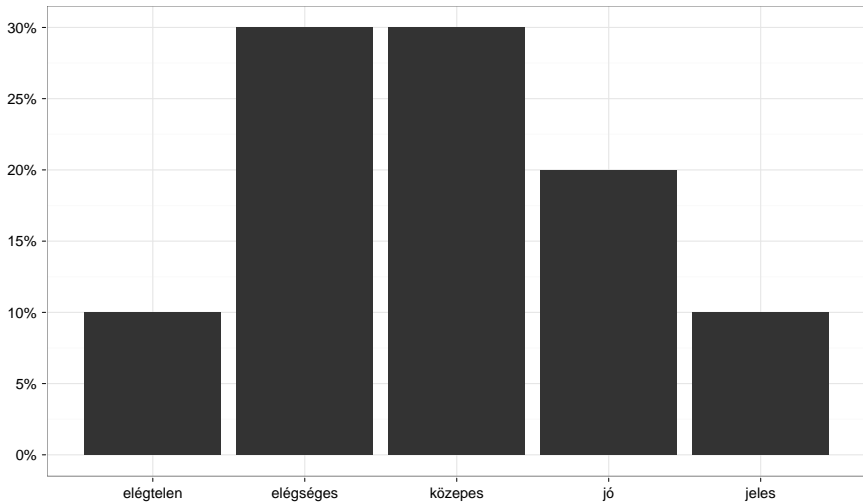
- 1 családi minta
- 2 beilleszkedés miatt
- 3 rossz társaság

2 *Milyen gyakran fogyasztasz alkoholt?*

- 1 nagyon ritkán
- 2 hetente egyszer
- 3 havonta egyszer
- 4 naponta

Egy kutatás eredményeinek ismertetése

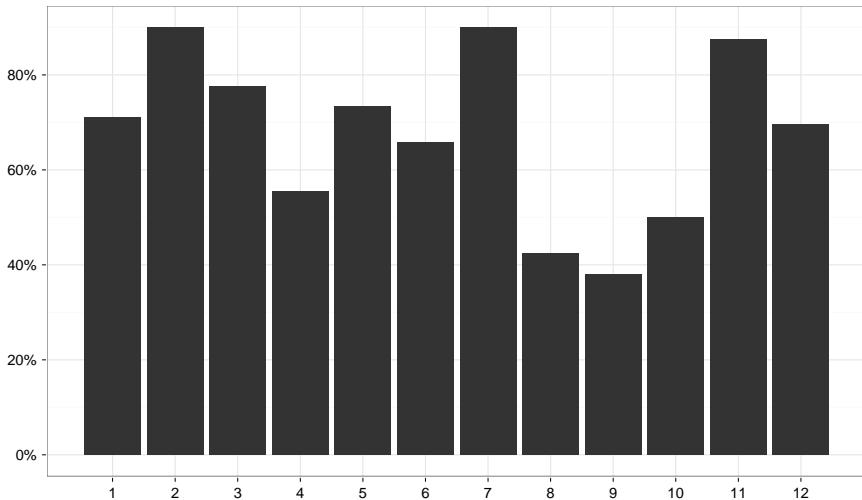
Mit is látunk?

Forrás: saját szerkesztésű ábra

Egy kutatás eredményeinek ismertetése

Mit is látunk?

Forrás: saját szerkesztésű ábra

A mintaválasztás

A mintaválasztás célja

Miért vegyünk mintát?

- Nem áll rendelkezésre megfelelő információ, ismeret az érintett csoporton belül (pl. „egyetemisták zenehallgatási szokásai”).
- Teljes populáció megkérdezésének lehetetlensége, nehézsége (költséghatékonyság, korlátozott racionalitás).
- Az alapsokaság egyes tulajdonságainak, paramétereinek becslése annak egy kiválasztott része alapján.

Másképp: Mi célból vegyünk mintát?

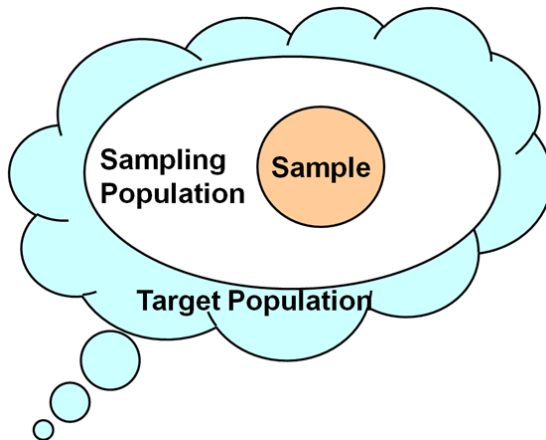
- **Felderítő kutatás:** „Vajon hallgatnak-e zenét?”
- **Leíró adatok gyűjtése:** „Milyen zenét hallgatnak?”
- **Hipotézisvizsgálat:** „Tényleg a trash-metal a legkedveltebb műfaj?”
- **Minőségbiztosítás:** „A kortárs zene jótékony hatásai?”
- **Döntéshozatal segítése:** „A büfében érdemes-e egy állandó DJ-t alkalmazni?”

- **Populáció:** azon elemek összessége, akikre általánosítani akarom, érvényesnek tekintem a mintából levont következtetéseket
- **Mintavételi keret:** a mintavételi egységekről készült lista, melyet a mintavétel céljára használunk
- **Minta:** a ténylegesen megfigyelt elemek összessége
- **Vizsgálati populáció:** a mintavételi keret által lefedett populáció
- **Elem:** akiről információt gyűjtünk, akiről hipotéziseink szólnak
- **Mintavételi egység:** az elemek vagy azok valamilyen csoportja

1. Mintavételi egység, válaszadó, megfigyelési egység, eset

A mintaválasztás

A mintaválasztás lépései

Forrás: <http://www.femwiki.com/fem/w/wiki/concepts-in-sampling.aspx>

A mintaválasztás

A mintaválasztás lépései

Célcsoport meghatározása:

- a populáció a kutatás tárgyának függvénye.

Vizsgált csoport meghatározása:

- nem mindig tudatos döntés eredménye,
- szisztematikus (l. konceptualizálás).

Mintavételi keret meghatározása:

- rendelkezésre álló erőforrások függvénye.

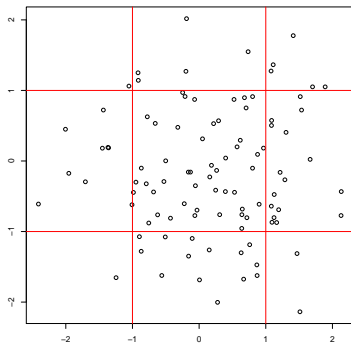
Elemek meghatározása:

- valószínűségi mintavétel,
- nem-valószínűségi mintavétel,.

A mintaválasztás

A mintaválasztás lépései

- **Alapsokaság:** a vizsgálati populáció (elméletileg meghatározott) összes eleme
- **Mintavételi keret:** a kiválasztásnál figyelembe vett (elérhető) elemek összessége
- **Megfigyelési egység:** az alapsokaság elemeinek tekintett egységek
- **Mintavételi egység:** a kiválasztásnál figyelembe vett, legegységibb egységek

A mintaválasztás

Valószínűségi és nem-valószínűségi mintavétel

Az elemek kiválasztása alapvetően két, egymástól jól elkülöníthető módszer szerint történhet.

Valószínűségi mintavétel:

amikor a populáció (I. mintavételi keret) minden eleme (a mintavétel előtt már) ismert, nem nulla (és egyenlő) eséllyel kerül a mintába.

VAGY

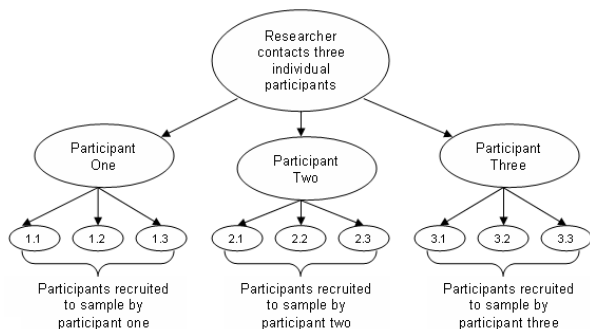
Nem-valószínűségi mintavétel:

minden egyéb kiválasztás.

A mintaválasztás

Nem-valószínűségi mintavételi eljárások

- A minta elemei nem valószínűségi alapon kerülnek kiválasztásra.
- A minta torzítása (alapsokaságtól való eltérése, ill. annak nagysága) matematikailag nem számítható.
- Bizonyos helyzetekben elkerülhetetlen (vagy nem célszerű) az alkalmazásuk.
- Gyors, költséghatékony módszerek.

Általánosan ismert típusai:

- hólabda módszer,
- egyszerűen elérhető alanyok megkeresése,
- szakértői mintavétel,
- kvótás mintavétel:
 - **1936:** Gallup vs. Literary Digest
 - Az alapsokaságot leíró mátrix alapján kerülnek az egyedek kiválasztásra.
 - A súlyozás következtében bizonyos jellemzők mentén reprezentatív a minta.
 - Hátrányok és buktatók:
 - I. 1948
 - Megfelelő kiindulási mátrix
 - Megfelelően kiválasztott tulajdonságok
 - „Marginális” elemek figyelmen kívül hagyása

A mintaválasztás

Valószínűségi mintavételi eljárások

- Minden egyed azonos (pontosabban: meghatározott) valószínűséggel kerül kiválasztásra.
- A valószínűségek alapján lehetőség nyílik a mintavétel során elkövetett hibát (*mintavételi hiba*), a minta torzítását számolni, azaz meghatározni azt, hogy minta által felvázolt jellemzők milyen jól jellemzik az alapsokaságot.

Reprezentativitás

Az alapsokaság minden eleme meghatározott, nem nulla (egyenlő) valószínűséggel kerülhet kiválasztásra.

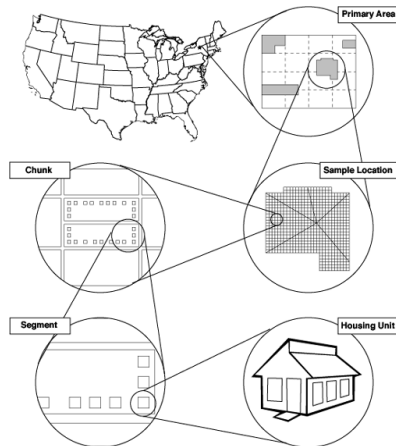
- **Megbízhatósági szint:** a minta alapján számolt becslések milyen valószínűséggel lesznek igazak az alapsokaság tagjaira.
- **Mintavételi hiba:** a minta alapján becsült paraméter milyen mértékben ingadozik a valós érték körül (konfidencia intervallum).

A mintaválasztás

Valószínűségi mintavételi eljárások

Típusai:

- Egyszerű véletlen mintavétel (SRS)
- Szisztematikus véletlen mintavétel (systematic sampling)
- Rétegzett mintavétel (stratified sampling)
- Rétegzett-szisztematikus mintavétel
- Csoportos mintavétel (cluster sampling)
- Többlépcsős technikák (multi-stage sampling)

Köszönöm a figyelmet!

Daróczi Gergely

daroczi.gergely@btk.ppke.hu